

Lägesrapport **RUT Q1 2016**

Hemservicebranschens utveckling

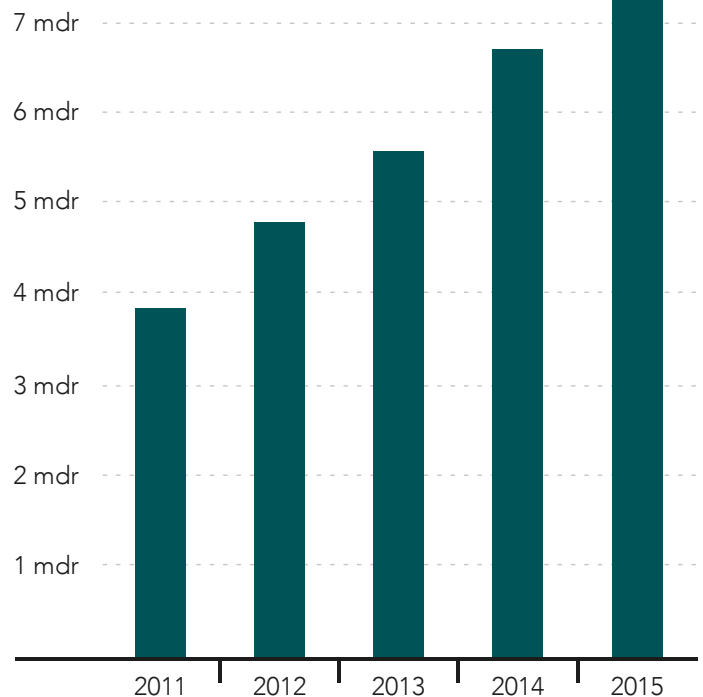
Trots politisk turbulens under 2015 fortsatte hemservicebranschen att växa. Jämfört med 2014 ökade branschens omsättning med 640 miljoner kronor till totalt 7,4 miljarder.¹ Ökningen motsvarar en elvaprocentig tillväxt, vilket är den hittills lägsta tillväxtnoteringen sedan Skatteverket började redovisa rut-utbetalningar i juli 2009.

Även sysselsättningen fortsätter att öka – under 2015 steg antalet sysselsatta inom hemservice från 19 937 till 22 515.² Redan 2010 visade Demoskop i en undersökning bland rut-företag att 71 procent av de sysselsatta i branschen kom från utanförskap. 2014 ställde Almega samma fråga till företag inom hemservice – svaret blev då att 74 procent antingen varit arbetslösa eller uppsagda vid anställningstillfället.

1. Skatteverket PSI-data RUT & ROT. I branschomsättning ingår utbetalt rut-belopp samt kundens del av kostnaden, vilken inkluderar såväl som förbrukningsvaror, kringtjänster och transport.

2. Sysselsättningen räknas ut genom att ta utbetald skattereduktion/mediankostnad för anställda i branschen (arbetskraftskostnad/omsättning från Hemserviceföretagens årsbokslut)

BRANSCHOMSÄTTNING

År	Sysselsatta	Tidigare arbetslösa
2011	11 736	8 802
2012	14 579	10 948
2013	16 951	12 713
2014	19 937	14 953
2015	22 515	16 886

År	Omsättning	Kunder
2011	3,85 mdr	408 128
2012	4,80 mdr	483 100
2013	5,58 mdr	549 242
2014	6,72 mdr	615 923
2015	7,43 mdr	668 106

Systemförändringar skapar osäkerhet

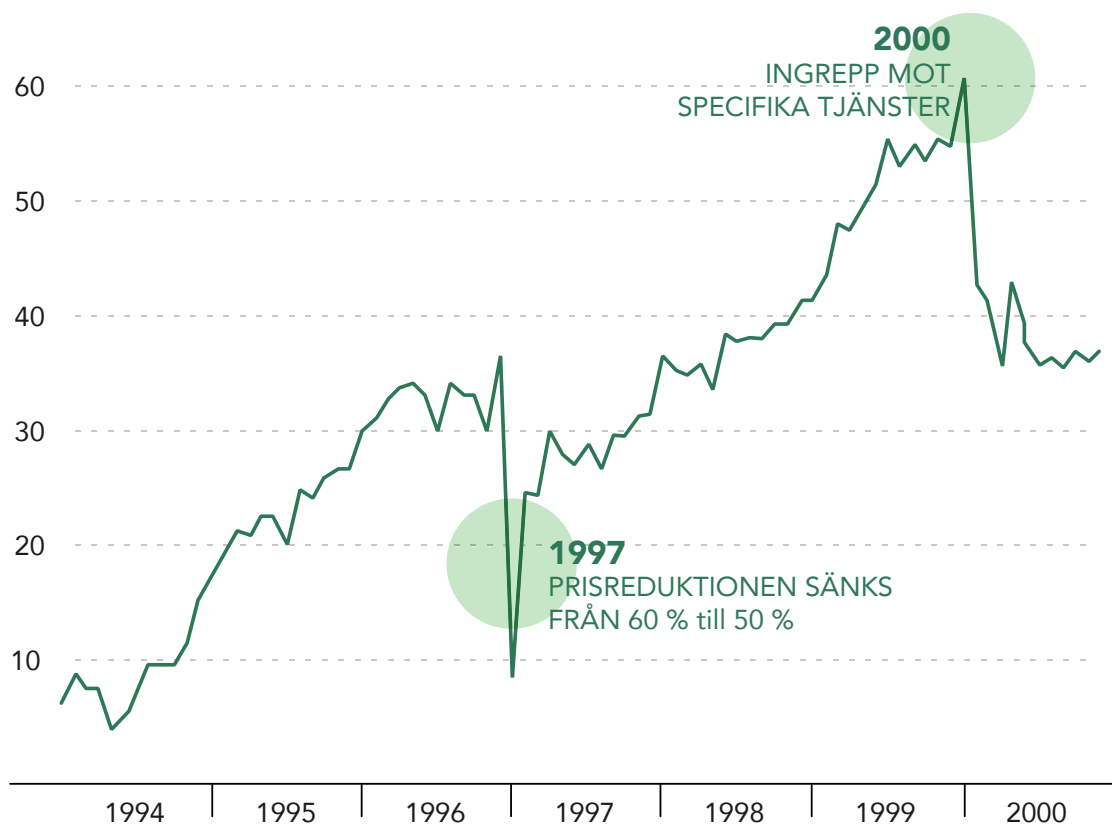
Med anledning av erfarenheter från den danska motsvarigheten till rut-avdraget, *hjemmeserviceordningen*, har Almega vid upprepade tillfällen varnat för att systemförändringar riskerar att hämma branschens utveckling. I samband med halveringen av rut-avdraget, samt de borttagna tjänsterna, ser vi nu att den svenska marknaden svarat med ett omfattande trendbrott.

När danskarna 1997 sänkte prisreduktionen från 60 till 50 procent störtsjönk branschomsättningen. Först ett år senare hade branschen återhämtat sig och fortsatte att öka snabbt fram till år 2000 då ytterligare ett ingrepp i branschen stod på agendan. Resultatet blev en kraftig nedgång och det danska näringsdepartementet drog slutsatsen att förändringarna inneburit långsiktig skada för branschen. Vad de inte visste då var att ytterligare två förändringar väntade och att branschen skulle komma att kantra helt och hållet.

Erfarenheterna från Danmark visar att det inte är innebörden av förändringar – utan förändringar i sig – som riskerar att sätta branschen ur spel. Systemförändringarna skapar helt enkelt en osäkerhet bland kunderna. I en undersökning gjord under november 2015 framgår att färre än hälften av den svenska rut-branschens kunder vet vad de nu genomförda förändringarna innebär. I samma undersökning anger 31 procent av respondenterna att de på grund av förändringarna kommer att minska sin konsumtion av rut-tjänster.

Osäkerhet bland köpare skapad av politiska förändringsambitioner ger även upphov till osäkerhet bland företagare och entreprenörer. Global Entrepreneurship Monitors sverigerapport 2015 menar att debatten kring rut-avdragets existens kan vara en av orsakerna till att kvinnors entreprenörskap i Sverige gått från toppnotering till bottenivå.

Problemet beskrivs väl av företagaren Jeanette Holm, grundare av rut-företaget NannyNu som i en intervju med Svenska Dagbladet sade "[j]ag kommer aldrig att gå in i en sådan här bransch igen, där politiken har så stor påverkan."

Branschomsättning/månad för danska hjemmeserviceavdraget

Källa: Erhvervsministeriet

Ett historiskt trendbrott

Årsskiftet 2015/2016 såg vi det första stora trendbrottet i branschens utveckling. Januari, som vanligtvis är en av branschens bästa månader omsättningsmässigt, och som i genomsnitt ökat med 90 miljoner kronor årligen sedan 2010, har i och med årsskiftets halvering av avdragstaket minskat med 52 miljoner kronor jämfört med i fjol.³

Tillväxt	
Januari 2011	+ 21 487 186 kr
Januari 2012	+ 135 766 008 kr
Januari 2013	+ 84 266 300 kr
Januari 2014	+ 100 036 626 kr
Januari 2015	+ 95 740 482 kr
Januari 2016	- 52 499 702 kr

Tabell 1 – Rut-branschens tillväxt för januari jämfört med januari föregående år. Källa: Skatteverket

Detta är andra gången någonsin branschen backar jämfört med samma månad föregående år. Första gången var februari 2015, då omsättningen minskade 4,7 miljoner kronor jämfört med februari 2014. Januari månads minskning är dock betydligt mer oroväckande.

För det första minskar omsättningen med en väsentlig andel, 52 miljoner kronor motsvarar en 8-procentig tillbakagång. Även om det relativt sett är mindre än i jämförelsen med Danmark, troligtvis tack vare att den svenska rut-marknaden är mer etablerad, visar detta trendbrott att köpviljan har påverkats negativt. Det visar även att risken finns, precis som i det danska exemplet, att ytterligare förändringar kan innebära mycket stora konsekvenser för branschen.

För det andra innebär denna stora minskning ett hårt slag mot jobbtillväxten i branschen. I de 52 miljoner kronorna ryms fler än 2 000 kollektivavtalade månadslöner, inklusive arbetsgivaravgifter.⁴

Halvering oroar företagen

I Almegas medlemsundersökning från februari 2016 tillfrågades företag i rut-branschen hur efterfrågan på deras tjänster och antalet anställda kommer att påverkas av halveringen som trädde i kraft årsskiftet 2015/2016.

Bland företag med låg andel intäkt från rut-tjänster menar 60 procent att efterfrågan på företagets tjänster kommer att minska. 45 procent av dem uppger att de kommer att behöva säga upp personal.

I företag med större andel rut-tjänster upplevs halveringen av rut-avdraget som ett större hinder. Hela 77 procent av företagen menar att efterfrågan på deras tjänster kommer att minska. 63 procent av dem bedömer att de kommer behöva minska antalet anställda.⁵

“63 procent av företagen med stor andel intäkter från rut-tjänster bedömer att de kommer behöva minska antalet anställda”

3. Skatteverket PSI-data RUT & ROT. För enkelhetens skull har vi här endast räknat på utbetald skattereduktion*2 – inget ytterligare belopp för transport, kringtjänster och förbrukningsmaterial har lagts till.

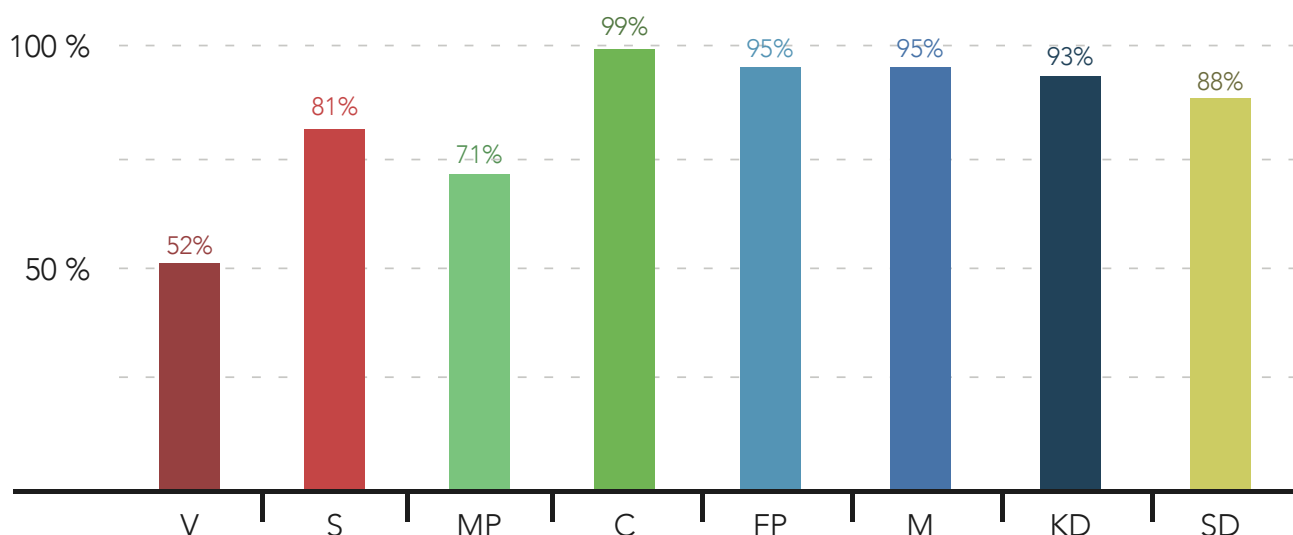
4. Hemserviceavtalet är tecknat mellan Almega och Kommunal och ger en lönekostnad, inklusive arbetsgivaravgift, på 25 766 kr.

5. Almega/Novus Tjänstebarmeter 2016

Stark opinion för rut

En undersökning från 2015 visar att stödet för rut-avdraget är mycket starkt i hela befolkningen. Även om stödet för rut är störst bland allianspartiernas väljare finns det även bland Sverigedemokratiska väljare och regeringens sympatisörer klara majoriteter för att behålla rut-avdraget. Vänsterpartiet är det enda riksdagspartiet som i dagsläget förespråkar att rut-avdraget helt och hållet ska slopas, men även bland deras väljare vill en majoritet behålla avdraget.⁶

PARTISYMPATIER: VILL BEHÅLLA RUT-AVDRAGET

Rut-kundernas förvärvsarbete

En av framgångsfaktorerna med skattereduktionen för hushållsnära tjänster är att obetalt arbete ersätts med förvärvsarbete – skattereduktionen bidrar med det som ofta hörs i debatten om svensk ekonomi, nämligen *fler arbetade timmar*. Men förutom att det obetalda hemarbetet professionaliseras så visade en undersökning att tio procent av kunderna själva förvärvsarbetar mer tack vare sin rut-konsumtion. Tillsammans arbetar de ytterligare 3,9 miljoner timmar varje år.⁷

Utifrån en genomsnittlig svensk månadslön (31 400 kr)⁸, arbetsgivaravgift (31,42 %) och genomsnittlig

6. TNS Sifo/Hemfrid (2015). *Behålla* innebär här antingen utöka, lämna oförändrat eller halvera avdragstaket. Undersökningen genomfördes innan halveringen av RUT trädde i kraft 1/1 2016.

7. PFM Research/Offerta (2015)

8. SCB Lönespridning efter sektor och kön 2014. Genomsnittlig arbetstid per månad 168 h, 31 400 kr motsvarar en timlön om 187 kr.

kommunalskatt (32,1 %)⁹ innebär de 3,9 miljoner extra arbetade timmarna ytterligare skatteintäkter om 465 miljoner kronor årligen.

”Gifta kvinnor i åldrarna 25-55 använder 60 procent av tiden rut-köp frigör till att öka sitt förvärvsarbete”

Vad kunderna använder den frigjorda tiden till varierar dock utifrån kön. Medan det inte finns något samband mellan mäns rut-konsumtion och ökat arbetsutbud visar en studie att gifta kvinnor i åldrarna 25-55 använder 60 procent av den frigjorda tiden till förvärvsarbete. Det innebär inkomstökningar alternativt mer fokus på arbetsmarknadskarriär, vilket i sin tur ökar lönen för kvinnor som konsumerar rut-tjänster.¹⁰

Framtidens skattereduktion för hushållsnära tjänster

För att verkligen stimulera tjänstesektorns jobbskaparpotential behövs en omfattande skattereform som tar hänsyn till att Sverige har utvecklats från ett industriland till en tjänsteekonomi. Tre av fyra svenskar arbetar i tjänstesektorn, där arbetskraften är svår att ersätta med robotar och där nuvarande skattesystem missgynnar de företag som utgör ryggraden i svensk ekonomi och sysselsättning.

Forskningen menar att det nu är hög tid att låta skattesystemet komma ikapp. I Ekonomisk Debatt (nr 3 2015) skriver de skattepolitiska forskarna Paul Klein och Conny Olovsson att det i Sverige finns ”mycket tungt vägande skäl att skattemässigt gynna tjänster, och i synnerhet hushållsnära tjänster, i förhållande till varor”. Det skulle på lång sikt öka det svenska arbetsutbudet med 20 procent – drygt en miljon nya arbeten – samtidigt som varuproduktion och välfärdsvinst når nya höjder.¹¹

I ett längre perspektiv är det bara en tidsfråga innan skattesystemet anpassas efter tjänstesektorn. Men

skattereformer tar tid att genomföra. Just nu är Sverige i behov av lösningar som snabbt skapar många nya jobb. I ett första steg bör skatten sänkas på alla tjänster som produceras i hushållet. Så kan nya marknader skapas och utvecklas utan detaljerade regelverk för varje tjänst – en jobbskapande reform på väg mot ett framtidens skattesystem, där sänkt skatt på arbete är den bärande idén.

9. Ekonomifakta.se

10. Halldén & Stenberg (2015). Ökar RUT-avdrag kvinnors arbetsmarknadsutbud. Ekonomisk debatt nr2/2015.

11. Klein & Olovsson (2015). Bör varor och tjänster beskattas lika? Ekonomisk debatt nr3/2015.

Kontakt

Johan Huldt
Branschansvarig

+46 8 762 6864
+46 70 382 6864
johan.huldt@almega.se

Gustav Wiel-Berggren
Näringspolitisk expert

+46 8 760 6991
+46 70 654 4652
gustav.wiel-berggren@almega.se

alpha